

IPOLYTARNÓCI ŐSMARADVÁNYOK

Az Ősvilági Pompei

Jelen turisztikai fejlesztés az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósult meg.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@nfu.gov.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

Az ősmaradványok felfedezésének története

Ragadozó ősemlős megkövesült lábnyoma

Kubinyi Ferenc

Koch Antal

Tasnádi Kubacska András

Ipolytarnóc nevét először a környéken megtalált, közel 100 méter hosszúságú és 8 méter területű óriási megkövesült fa tette híressé. A világ legnagyobb ismert megkövesedett fenyőféléjét a Borókás-patak bontotta ki a vulkáni kőzetekből. A helybéliek „Gyurtyánkő-lóczának” nevezték el, kővé válásáról pedig mesebeli történeteket szöttek. A megkövesedett ősfenyő felkeltette Kubinyi Ferenc, a magyar őslénytani egyik megalapítójának érdeklődését is, aki 1836-ban először végzett tudományosvizsgálatokat a környéken. A kőfa legsérülékenyebb részei fölé 1866-ban egy védőboltozatot emeltek, amely a világ egyik első olyan épülete volt, melyet egy ősmaradvány helyszíni védelme érdekében építettek.

A Semlecbányai Akadémia tudósai 1900-ban fedezték fel az ősszállati lábnyomokat, majd a fatörzset meglátogató Koch Antal paleontológus 1903-ban tárta fel a szomszédos vízmosás cápa fogas homokköveit. Az Ipolytarnóci Ősmaradványok azonban Tasnádi Kubacska András nevével forrtak össze, aki az Országos Természettudományi Múzeum, majd a Magyar Állami Földtani Intézet Múzeuma főigazgatójaként az 1930-as évektől kezdve közel harminc éven keresztül foglalkozott az ipolytarnóci lábnyomos homokkő lelőhelyének vizsgálatával és megóvásával. Nevét a Geológiai Tanösvényen található lelőhely fölé emelt nagycsarnok őrzi.

A közel két évszázada folyó kutatásoknak köszönhetően Ipolytarnócot, földtani örökségünk e gyöngyszemét a világ leggazdagabb harmadkori lábnyomos lelőhelyeként tartják számon, és az 1944 óta védettséget élvező területet 1995-ben az összeurópai természeti örökség részének nyilvánították.

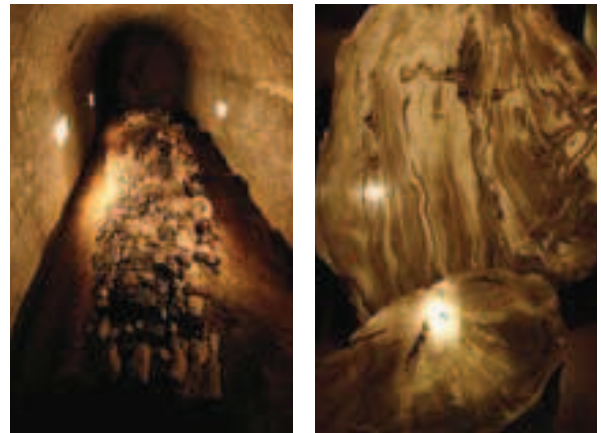
id. Markó Károly fametszete a kövesült ősfenyőről (1840)

Geológiai tanösvény

Geológiai tanösvény: Az ősfenyő

A geológiai tanösvény elején 24 millió évvel ezelőtti trópusi tenger aljára lerakódott üledékek láthatók. Ezekből az üledékekből kerültek elő azoknak a cápa fogaknak a sokasága, amelyeket a helybeliek még a XX. század elején is megkövesült madárnyelvekként árusítottak a turistáknak. A későbbi kutatások azonban a cápa fogak mellett ráják és csontos halak maradványait, valamint krokodil, delfin és tengeri tehén csontjait is feltárták az üledékes kőzetekben.

Megkövesült ősfenyő

Az ösvény középső szakaszát már a 21-17 millió éves szárazföldi rétegek uralják, amelyek kúszópálmákkal átszőtt trópusi esőerdőknek adtak otthont. A többszintes növénytakarót pálma, babér és magnólia-félék uralták óriási, kimagasló fenyőfák kíséretében. A természetes konzerválódási folyamatnak köszönhetően az ipolytarnóci vulkáni képződmények egy megkövesült erdőt rejtenek, tehát a növénylenyomatok mellett a kövesedett fatörzsmaradványok is gyakoriak a környéken.

Természetes kőhídként évszázadokon át a táj szerves részét képezte a Borókás-árkot átívelő óriásfenyő. A felfedezésekor 8 méter kerületű, hatalmas kovásodott fa a világ legnagyobb megkövült fenyő-féléje, és korának is igazi óriása volt, az eredeti magassága meghaladta a 90 métert. Sajnos nagy részét széthordták az évszázadok során, és beépítették a környék házaiba, vagy sírkő, sziklakert, és emléktárgy készült belőle, de később múzeumokba is szép számmal jutott a darabjaiból. Halálát a vulkáni katasztrófa hömpölygő tufaáradata okozta, amely viszont meg is őrizte azt az utókor számára. A gigantikus méretű cukorfenyőnek napjainkban három nagyobb része látható eredeti helyzetében: vastagabb törzsmaradványait a védőpince boltozata, lombkoronához tartozó vékonyabb részét a nagy-csarnok épülete őrzi.

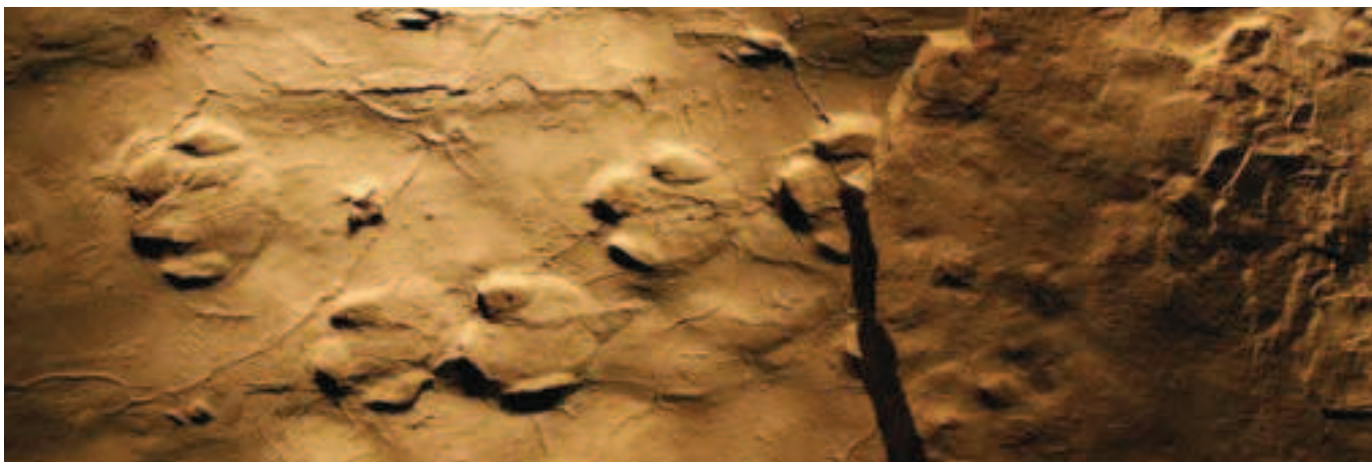
Geológiai tanösvény: Az ősi világ nyomai

Babérféle levéllenyomata

Mintegy 17 millió évvel ezelőtt Ipolytarnóc környékén szubtrópusi őserdő burjánzott, és a mai ember számára ismeretlen, jórészt már kihalt növény- és állatvilág népesítette be a területet. Egy hatalmas vulkánkitörés aztán elpusztította az őskori vegetációt, ám a mindent maga alá temető vulkáni hamurétegnek, és a különleges konzerválódási körülményeknek köszönhetően ha ma Ipolytarnócon járunk, feltáruhnak előttünk az akkori flóra és fauna megkövesedett nyomai.

4 Az ősi klímát 25C° átlaghőmérséklet jellemezte, és az évi csapadékmennyiség pedig a 3 ezer mm-t is meghaladta. A döntő többségében paleotrópusi elemeket tartalmazó, babérlevelű flóra idegen az őskori európai vegetációban, tehát olyan esőerdőt képvisel, mely korábban az Európa és Afrika között észak felé mozgó földdarabon helyezkedett el. Mindezek következtében a világon egyedülálló vegetációt tár elénk az Ipolytarnóci Természetvédelmi Terület, amelyet a szakirodalom külön névvel is illet (Florenkomplex Ipolytarnóc), és ez idáig több mint 15 ezer levéllenyomat került múzeumokba a fosszilis flórából.

Ősorrszarvú lábnyomai

Az ősfelszínen a növényi fossziliák mellett, főként az itató- és gázlőhelyeken páratlan értékű pillanatfelvételek, rég kihalt állatfajok nyomainak sokasága maradt hátra, amelynek köszönhetően Ipolytarnóc a világ egyik leggazdagabb komplex lábnyomos lelőhelye. Az ősvilági folyóvíz partja mentén kanyargó ösvény feltárásainál 11 állatfaj több mint 3 ezer lábnyomát sikerült beazonosítani, de a ragadozók, az ősorrszarvú, a párosujjú patások és a madarak lábnyomai mellett a pihenő vagy az iszapban megcsúszó állatok, sőt hullámfodrok és esőcseppek nyomai is az iszapba kövültek. A tanösvény végén, a lábnyomos lelőhelyet védő nagycsarnokban 3D-s animáció révén megelevenedik az ősvilág.

Kőszikla tanösvény

Kőzetparki és Kőszikla tanösvények

A fogadóépülettől a geológiai tanösvény bejáratáig egy 700 m-es útszakasz, a kőzetparki tanösvény vezet el. Minden egyes lépése 15 ezer évvel visz közelebb a geológiai tanösvény bejáratánál levő rétegek korához. Az idő kerekét visszapörgető séta átéléséhez 2 millió évenkénti tanúkövek feliratai, és az idősorba illeszkedő környékbeli kőzetminták nyújtanak segítséget.

A Geológiai ösvénytől 100 méterre, a felső parkoló mellől induló, és a Botos-árokig, majd a fogadóépületig vezető 4 km hosszú Kőszikla tanösvény vízmosások, tanyaromok, kőzetkibúvások és felhagyott kőbányák mentén vezeti látogatóit. Egyes részei meredeken emelkednek, ezért főképp a második szakasza nagyobb felkészültséget igényel, de az élmény kárpótolja a kitaratóbbakat.

A tanösvények bejárása során ne feledjük, hogy védett területen járunk. A természeti értékek gyűjtése és a képződmények bolygatása tilos!

Kőzetparki tanösvény

Biológiai tanösvény

Az Ipolytarnócon eredetileg őshonos tölgyerdőket az 1700-as években termelték le, a nyílt területeket legeltették, helyenként szántóföldi művelésbe alá vonták. Az 1900-as évek elején akác-csemetékkal erdősítették be egy részét, a legelőterületeket pedig később erdei fenyővel és fekete fenyővel, egyes helyeken tölgyfélékkel ültették be. A parlagon hagyott nyílt részeken a boróka, mogyoró, nyír, rezgőnyár és fenyőfélék fajaival megindult az önerdősülés. A bokrok mikroklímatis védőernyője alatt egyre több helyen jelenik meg a tölgy és cser újulat.

Biológiai tanösvény bejárata

6

Vizes élőhely

Mocsári gólyahír

Az erdőgazdálkodást Ipolytarnócon a lehető legminimálisabb beavatkozás, a természetmegőrzés elve vezérli, de hosszú távú kezelési cél az őshonos fafajok újabb térnyerésének az elősegítése. A geológiai tanösvény bejárata mellől induló, és a fogadóépületig vezető biológiai sétányok kellemes kikapcsolódás ígéretével ismertetik a terület élővilágát. A 2 és 4 km hosszú erdei ösvényeket pihenőhelyek, kilátó és a helyi kőbányászok tájba simuló emlékhelyei színesítik.

8 millió éves mocsárciprusok

Mocsárciprusok

2007 nyarán rendkívül ritka ősmaradványokat fedeztek fel a bükkábrányi lignitbánya területén: 60 méter mélyen a föld alatt, meddőtakarítás közben 15 darab, 8 millió évesnek becsült mocsárciprusok törzsére bukkantak a bányászok. Az egykori Pannon-tenger peremén, szubtrópusi éghajlaton élő mocsárciprusok igazi különlegességét az adja, hogy eredeti formájukban és anyagukban konzerválódtak az őket körülvevő vizes homokágyban. Ilyen idős erdő pedig még nem került elő eredeti állapotában.

Eredeti faanyagukban őrződtek meg

A leletmentés során komoly problémát okozott, hogy sem a törzsek szállítására, sem pedig a tartósítására nem létezett kidolgozott technológia. A Bükki Nemzeti Park szakemberei végül fatörzseken egy új, a világon addig sehol nem próbált eljárást alkalmaztak: eredeti helyükön egy kompresszor segítségével nagynyomású levegővel kifújták a fák felületéből a homokot, majd egy ragasztószerű anyagot injektáltak a fák külső részébe.

A 3-5 méter magas, 2-3 méter átmérőjű és 7-11 tonnás törzsek 2007 szeptemberében speciális közúti szállítóeszközzel érkeztek Ipolytarnórcra, és a fák végső elhelyezése után a lelet fölé védőépületet emeltek. A konzerválási munka jelentőségét nagyban emeli, hogy a hazai kutatók nemzetközi mércével mérve is kimagasló eredményt értek el az ősi maradványok tartósításban és megőrzésében.

Ósfenyő belépő – 4D mozi

Ósfenyő Belépő

8

Ipolytarnóc turisztikai fejlesztésének első ütemében a korábbi leromlott állapotú fogadóépület helyére 2006-ban újat emeltek, amely modern, ugyanakkor a tájba harmonikusan illeszkedő építészeti megoldásaival, megjelenésével önmagában is egyedi látványosságot kínál az ideérkező turistáknak. A fogadóépület a gigantikus, megkövesedett fatörzset, valamint a környező térség domborzatát jelképező vonalaival egyszerre jeleníti meg a régmúltat és a jelent. Évgyűrűket szimbolizáló bejárata egy kerti tavon átívelő hídon keresztül közelíthető meg, a belső térben pedig kiállítóter, ajándékbolt, konferenciaterem, valamint a turisták által önállóan kezelhető információs portál hivatott segíteni a tartalmas kikapcsolódást.

4D mozi

Ugyancsak a fogadóépületen belül található a nagy népszerűségnek örvendő moziterem, ahol világszínvonalú 4D-s technika, ún. motion controll révén elevenedik meg a több, mint tízmillió évvel ezelőtti ősvilág. A motion controll a 3D-s térhatású filmet környezeti effektusokkal egészíti ki. A nézőtéren található székek 6 tengely mentén 12 irányban mozoghatnak el, és a film cselekményével összehangoltan tized másodperc pontossággal lekövetik a látottakat. A mozi tehát időkaput nyit a mai és az akkori világ között, és a nézők valósággal részeseivé válhatnak a film történéseinek. Ezt az érzetet a térhatású hangrendszer még realiztikusabbá teszi.

Étterem, játszótér, filagória

Ügyességi játék kicsiknek és játékos kedvű nagyoknak

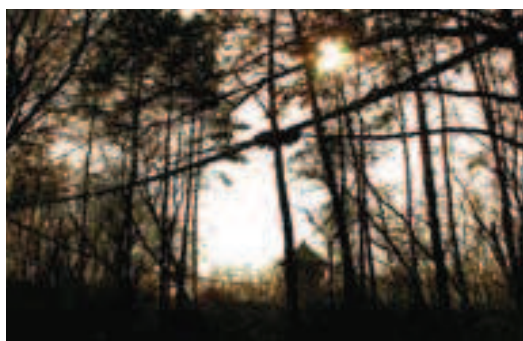
Játszótér, háttérben a filagória és az étterem

Az Ipolytarnóci Ősmaradványok Természetvédelmi Terület turisztikai fejlesztésének 2010 júniusában befejeződő részeként a fogadóépület közelében étterem, játszótér és filagória is épült. Az étterem belső tere, étel- és italválasztéka minden igényt kielégítő, a tetőterazon ülve pedig a szomszédos erdő lombkoronájától karnyújtásnyira pihenhetik ki magukat a vendégek. Az épületre egyébként is jellemző, hogy a tervezésekor messzemenően figyelembe vették a természet- és környezetvédelmi szempontokat: az épület hűtését és fűtését geotermikus hőszivattyú látja el, a vízmelegítést pedig napkollektorok biztosítják. Az étterem természetesen különböző rendezvények lebonyolítására is alkalmas.

Az étterem mellett közvetlenül egy faszerkezetű filagória, és öt fedetlen szalonnasütő került kialakításra, így ha valakinek arra támad kedve, kint a szabadban is elköltheti a maga készíttette ebédjét. A gyermekes családok kellemesebb kikapcsolódását pedig egy játszótér is hivatott szolgálni. A játszótér nyugati oldalán található homokozó és mászó alagút a kisbabák felfedezésére vár, míg a rugós játékok, a billenő és a lengő hinták, valamint a csúszda már az óvodások és a kisiskolások birodalma, a nagyobbakat pedig ügyességi játékok és egy erőd várja. A játszótér a speciális nevelési igényű, illetve a fogyatékkal élő gyermekek számára is biztonságosan használható.

Újdonságok: Lombsétány

Az Ipolytarnóci Ősmaradványok egyik új fejlesztéseként a természetvédelmi terület bejárata és a játszótér között egy lombsétány kialakítására került sor, amely igazi csemege a kaland szerelmeseinek. A mintegy 150 méter hosszan, és 8-10 méteres magasságban a fák lombjai közt húzódó, függőhidakból álló sétány révén a látogatók teljesen biztonságos módon, ugyanakkor nem minden izgalom nélkül fedezhetik fel a fák lombkoronaiban megbújó erdei vadvilág amúgy ritkán látható mindennapjait.

A lombsétány két végén egy-egy 15 méter magas fatorony áll, amelyekből szép kilátás nyílik a környező területre, és az egyik toronyból csúszdázva is meg lehet közelíteni a játszótér homokozóját – a gyermekek legnagyobb örömére. A lombsétány alatt vezető ösvény mentén pedig a kisgyermekek ismerhetik meg az állati lakhelyeket, ugyanis a méretükhöz igazított, épített madárfészkekben, rókalukban, és denevérbarlangban kereshetik a kalandokat.

Lombsétány

Datolyaszilvafa

Újdonságok: Miocén erdő

Az új fogadóépülettől a geológiai tanösvény bejáratáig vezető út melletti dombos területen egy 2,5 hektáros, tavakat, lápos élőhelyeket és tisztások rejtő új arborétum várja a látogatókat, ahol a miocén kor flóráját és faunáját bemutató növényeken és állatreprodukciókon keresztül testközelből ismerkedhetünk meg a 20 millió évvel ezelőtti élővilággal. A pihenőhelyekkel szabdalts, gyaloghidakon átívelő ösvények mentén tehát az amerikai kontinensről, vagy épp a Távol-Keletről ide származó növényzet között és mellett minden olyan miocén kori állatfaj élethű szobra megtalálható, amelynek lábnyomait megtalálták az ipolytarnóci ősvilág mára megkövült, agyagos talajában.

Mocsárciprus kora tavasszal

Őszi páfrányfenyő

Az arborétum közepén egy építészeti is igen mutatós, ugyanakkor a tájba harmonikusan illeszkedő üvegház található, ahol azokkal a növényfajtákkal ismerkedhet meg az utazó, amelyek a harmadidőszak karakteres növényei voltak, ám a lehűlés következtében örökre eltűntek a területről, és már nem is vészelnék át az itteni fagyos téli hónapokat. Ez az üvegház ad helyet a kinti növények pótlásához fenntartott egyedek kezdeti neveléséhez is.

A geopark szlovákiai központja, a Füleki vár (Fil'akovo)

A Novohrad -Nógrád Geopark

Az 1990-es évek végén a magyar Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és a szlovák Cerova Vrchovina szakértőiben felmerült egy közösen kialakítandó, a határhoz közeli földtani bemutatóhelyeket és egyéb természeti és épített örökségeket együttesen is kezelni és bemutatni képes geopark gondolata. A két ország szakemberei 2001-ben uniós pályázati forrás bevonásával egy geológiai tematikus utat állítottak össze, majd 2005-ben elkezdődtek a Nógrádi Geopark tervezésének magyarországi előkészületei, melynek folytatásaként a Magyarhoni Földtani Társulat a szlovák társszervekkel egyeztetve a 2008-as év elejére elkészítette a leendő geopark részletes értékleltárát.

A Novohrad-Nógrád Geopark térképe

A sokéves, szervezett és összehangolt szakmai munkának köszönhetően 2010 március 27-én a Novohrad-Nógrád Geopark – amelynek egyik központi helyszíne az Ipolytarnóci Ósmaradványok – az Európai Geopark Hálózat tagjává vált, és április 14-én a Malajziában megrendezett 4. Globális Geopark Konferencián a magyar és szlovák szakértők átvehették a nemzetközi elismerést jelképező, a Globális Geopark Hálózat tagságát igazoló dokumentumot.

*Somoskői vár**A geopark földrajzi elhelyezkedése*

Magyarország és Szlovákia első Geoparkja – amely egyúttal a világ első határon átnyúló geoparkja is egyben – komoly nemzetközi sikert jelent a térségnek, hiszen a cím elnyerése igen szigorú, az értékvédelmet, a hagyományőrzést és a térségfejlesztést egyaránt szolgáló követelmények teljesítéséhez kötött, és jelenleg is csaknem száz jelölt várja bebocsátását a geoparkok világhálózatába.

A határmenti térségi együttműködés a magyar oldalon öt kistérséget és 65 települést, míg szlovák oldalon három kistérséget és 30 települést köt össze egymással. A Novohrad-Nógrád Geopark jelképe a Somoskői vár, amelynek lábánál a két nemzetet olykor a mai napig elválasztó trianoni országhatár húzódik, ahogy a vártorony csúcsánál megszakadó félköríves felírás is ezt szimbolizálja. A vár azonban a múltból építkező közös erősség, bazaltsziklán áll, alatta pedig a nemzetközi szinten is híres, és a környéken több helyütt is fellelhető hajlott bazalt- és andezitoszlopok stilizált képe látható.

A somoskői bazalt orgonasípok

Az ajnácskői bazaltkúp (Hajnáčka)

Jégmadár

Hollókői vár

A geopark értékei

A geoparki barangolásunk során 200 millió év történéseit tanulmányozhatjuk át: a triász kori rögöktől a 24 millió éves sekélytengeri üledékeken át eljuthatunk a legfiatalabb képződményekhez. Ez egyben a kialudt tűzhányók vidéke, és a térség egyik nemzetközi szinten is jegyzett sajátossága, hogy egy viszonylag kis területen a vulkáni működés igen széles spektruma őrzi nyomait a néma kőzetekben.

Pusztító riolitos horzsakő-árak, víz alatt és szárazföldön felépült andezites rétegvulkánok, és több kilométeren keresztül követhető telérhálózat, de itt található Európa egyik legnagyobb összefüggő bazaltfennsíkja, és egy igazi látványosság, a bazalt és andezit lávaközetek hűlése során kialakult szabályos, hajlott kőzetoszlop-kötegek. Mindezek az elmúlt mintegy 20 millió évben alakultak ki, és őrzik a Pannon-medence kialakulásának, és az azt követő idők látványos és sokoldalú vulkáni működésének emlékeit.

Az ember megjelenése óta a földtani formák erősen hatottak az itt kialakuló civilizációra, és az idők folyamán mindinkább összefonódtak egymással, hiszen az ember is egyre inkább használta és alakította környezetét. A változatos geológiai felépítés erősen tagolt domborzatot eredményezett, emiatt az eldugott

Kazári riolittufa

völgyekben megbúvó kis települések lakói egymástól elszigetelődve alakították ki egyedi, míves viseletüket, s hagyományaikat évszázadok óta hűen ápolják. Nem véletlen, hogy a Novohrad-

Nógrád Geopark területén fekvő Hollókő települést Magyarországon elsőként, már 1987-ben a világörökség részeként ismerték el. Ugyancsak a táj jellegzetessége a középkorban a vulkáni kürtőkre épített végvárrendszer, vagy a környéken évszázadokon át űzött bányászat emlékei, de az ember és a környezet együttélésének érdekes példái az üledékes kőzetekbe vájt barlanglakások és templomok is.

Tarajos götte

Az Ipoly-folyó

Középkori barlanglakás Szentkúton

Ipolytarnóc mellett tehát számos jelentős földtani objektum, tájvédelmi körzet és épített örökség található a geoparkon belül a határ mindkét oldalán, és igen gazdag és értékes élővilággal büszkélkedhet. Ezt igazolja az is, hogy a két ország határát jelentő Ipoly-folyó egy szakasza egyben európai védettséget élvező NATURA 2000 terület.

A Bükki Nemzeti Park

A Bükk-hegység télen (Kaposi Viktor)

16

A Bükki Nemzeti Park az ország legnagyobb hegyvidéki nemzeti parkja, területe jelenleg meghaladja a 43000 hektárt, melyből 11253 hektár fokozottan védett terület. Az évmilliók felszínformáló erői jellegzetes karsztfennsíkokat, víznyelőket, barlangokat, mély szurdokvölgyeket, és kiemelkedő sziklabérceket hoztak létre, és a változatos kőzetösszetételhez a talajok sokfélesége kapcsolódik. A felszíni formákhoz pedig olyan mikroklímatis feltételek társulnak, amelyek jóvoltából egyaránt megtalálja itt élőhelyét a kárpáti, a mediterrán és a magashegységi élővilág, valamint az elmúlt földtörténeti korok számos maradványfaja.

A Kárpátok és az Alföld közt húzódó, 960 méterig emelkedő Bükk-hegység tehát igen gazdag flóra- és fauna együttesének ad otthont, és életföldrajzi szempont-

Szalajka-patak

Gímszarvas

ból ütközőzónát képez az egymástól eltérő jellegű élővilágok között. A tájat hatalmas erdőségek uralják, melyekben jól megfigyelhető az észak-déli és a magassági elrendeződés. A környezet egyediségét mutatja, hogy bizonyos növényfajok – mint például a korai szegfű – kizárólag a Bükkben él, de ezen felül is igen sok különleges és rendkívül kevés helyen fellelhető fajnak ad otthont ez a terület.

Erdő a Bükk-hegységben (Kaposi Viktor)

Fokozott védelmet élveznek például a meredek, északi, sziklás mészkő oldalakon, törmeléklejtőkön kialakult sziklai bükkösök és tölgyesek, amelyekben számos növényritkaság és jégkorszaki maradványfaj fedezhető fel. Magyarországon csak a Bükkben nyílik a kék virágú északi sárkányfű, a sárga ibolya, a havasi ikravirág, a hegyi kötörőfű, a tarka nyúl farkfű, vagy a havasi iszalag. A hegység déli, meredek oldalain pedig a melegebb éghajlati időszakok növényei találtak menedéket, így például a cserszömörce, amely vérvörösre színeződő leveleivel lángba borítja a hegyoldalakat az őszi hónapokban.

A Bükkben előforduló állatfajok száma ma minimálisan 22 ezer körüli, tehát a változatos növénytakaróhoz igen nagy fajgazdagságú állatvilág kötődik, amelyből sok gerinctelen és gerinces tudományos szempontból is kiemelkedő értéket képvisel. A környező magashegységek alpin-szubalpin zónájában élő kis araszolólepke fajnak egy sajátos,

Vörös róka (Kaposi Viktor)

A Bükki Nemzeti Park térképe

bennszülött alfaja például kizárólag a Leányvölgy néhány négyzetméteres, sziklás, hideg élőhelyén tenyészik. A Bükk féltett madártani ritkasága a kecsensólyom, míg a sziklai élőhelyek, valamint a felhagyott kőbányák jellegzetes madara a kövirigó, és e bányákhoz kötődik az uhu költése is. A térség kiemelkedő zoológiai értékei közé tartoznak a veszélyeztetett, egyedi védelmet igénylő nappali ragadozó madarak, mint a parlagi sas, a békászó sas és a kígyászölyv.

Ugyancsak védendő kincsek a földtani, felszínalaktani és barlangtani értékek. A hegységben eddig 853 barlangot tártak fel, közülük 45 fokozottan védett. A lillafüredi István-barlang a legszebb cseppköves karsztjáratok közé tartozik, de az állatvilág olyan ritkaságai is kötődnek a bükki barlangokhoz, mint a hosszúszárnyú denevér, amely kizárólag barlangokban szaporodik és telel, és Európa nagy részén már a kipusztulás fenyegeti. A Bükki Nemzeti Park nagyszámú régészeti lelőhellyel is dicsekedhet, és több neves bükki „ősemberbarlangot” is számon tart a tudomány. Ilyen például a Subalyuk, a Szeleta-barlang, vagy az Istállóskői-barlang, ahonnan kiemelkedő jelentőségű ősrégészeti leletek kerültek elő.

Szarvasbogár (Kaposi Viktor)

Az utóbbi években erdei kerékpáros úthálózat épült ki a Bükki Nemzeti Park területén, és Szilvásváradon kerékpár is kölcsönözhető. Lillafüreden kétz idegenforgalmi barlang, Szilvásváradon egy kiállítás és egy tanösvény, valamint az Oszlán tájház helytörténeti gyűjteménye mutatja be a nemzeti park természeti és kulturális értékeit. A jelzett turistautakon a nemzeti park egész területe szabadon látogatható, de egyes fajok élőhelyeinek megközelítését a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság korlátozhatja.

Dámszarvas

Irodánkban megtalálhatók Nógrád megye turisztikai információs kiadványai. Részletes információt nyújtunk a környék szállás- és vendéglátóhelyeiről, látnivalóiról, illetve rendezvényeiről: nyitvatartás, belépők, árak, megközelíthetőség, turistaútvonalak, részletes programok.

19

Irodánkban megvásárolhatók:

- turisztikai könyvek
- képeslapok
- turistatérképek
- ajándéktárgyak

LÁTNIVALÓK SALGÓTARJÁNBAN:

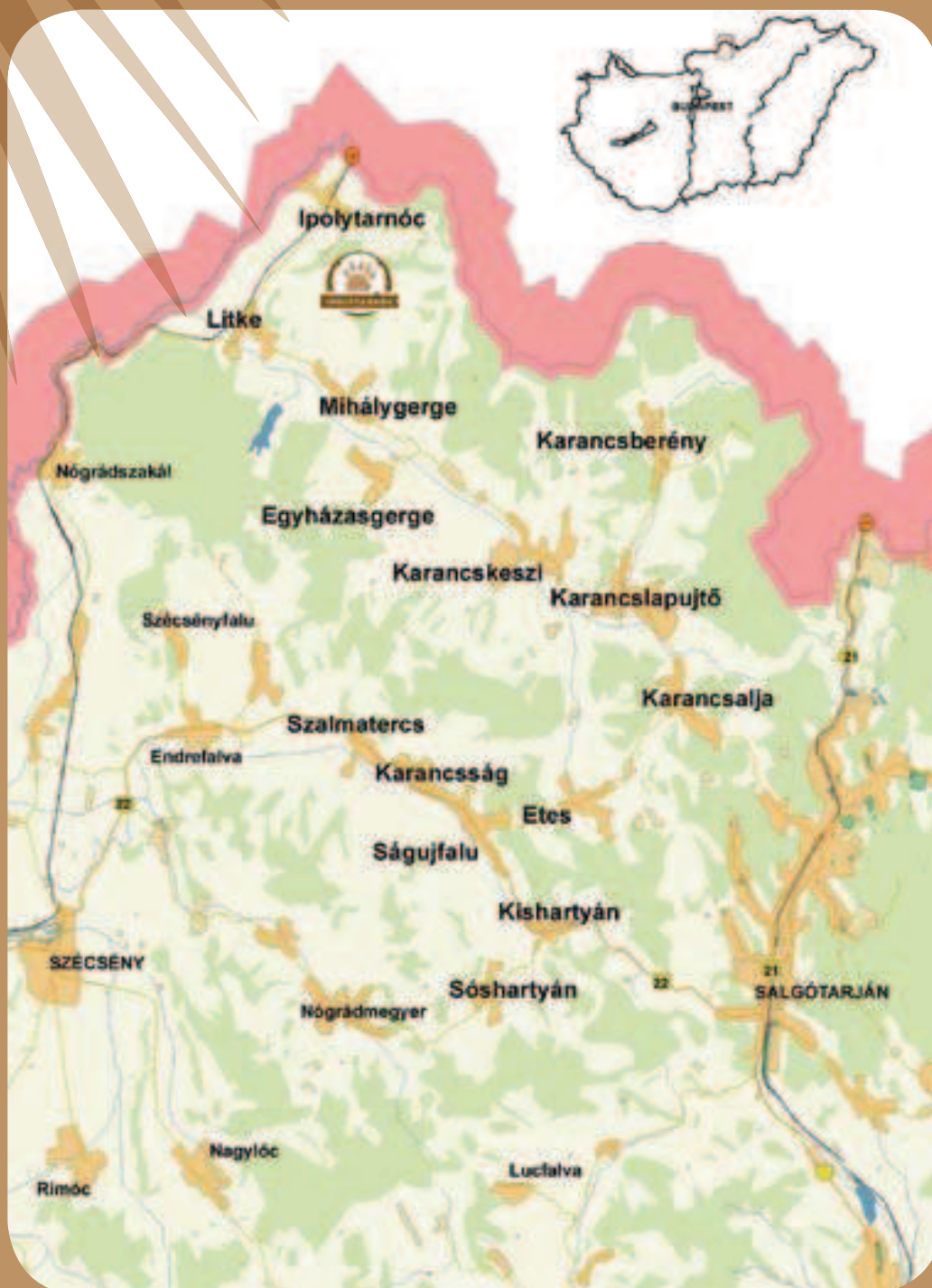
- **Salgó Vára**
3109 Salgótarján – Salgóbánya
- **Nógrádi Történeti Múzeum Bányászati Kiállítóhelye**
3100 Salgótarján, Zemlinszky Rezső út 1., Tel.: 0632/420-258
- **Nógrádi Történeti Múzeum**
3100 Salgótarján, Múzeum tér 2., Tel.: 0632/520-700
- **Uránia Észlelő és Bemutató Csillagvizsgáló**
3100 Salgótarján, Gedőcz-tető, Tel.: 0630/910-8868
- **Szilvaskő – Bazaltoszlopok**
- **Somoskői Vár és a bazaltoszlopok**
3101 Salgótarján - Somoskő
- **Ipoly Erdő Zrt. Erdésháza**
3109 Salgótarján - Salgóbánya Vár út 4., Tel.: 0632/435-049
- **Ipoly Erdő Zrt. Vadasparkja**
3101 Somoskő, Tel.: 0632/430-940

tourinform[®]
Turista informáciU - Tourist information

3100 Salgótarján, Fő tér 5.
Tel.: 06 32/512-315
Tel./Fax: 06 32/512-316
E-mail: salgotarjan@tourinform.hu
www.salgotarjan-turizmus.hu

IPOLYTARNÓCI ŐSMARADVÁNYOK TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET

Ipolytarnóc Nógrád megye legészakabbra fekvő települése. Budapesttől 140 km-re, a megyeszékhelytől, Salgótarjántól 26 km-re található. Közúton keleti irányból Losonc, déli irányból – Litke településen át – Salgótarján vagy Szécsény felől közelíthető meg. A megyeszékhellyel naponta rendszeres autóbuszjárat köti össze. A település a Vác-Aszód-Balassagyarmat-Szécsény-Ipolytarnóc vasútvonal végállomása.

WGS: N48-13.932, E19-39.117

EOV: 694914 321149

Postacím: 3138 Ipolytarnóc, Pf.: 1.

Tel/Fax: +36-32-454-113

Bejelentkezés túravezetésre email-en:

ipolytarnoc@gelkasystem.hu

Honlap: ipolytarnoc.kvvm.hu